

bryg. mgr inż. Paweł Rochala
Naczelnik Wydziału Nadzoru Prewencyjnego
Biuro Rozpoznawania Zagrożeń
Komendy Głównej
Państwowej Straży Pożarnej

Informacja

odnośnie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia w zakresie ochrony przeciwpożarowej

Odpowiadając na pytanie: **„Czy po zmianie przepisów dotyczących karania kierowców przez strażaków, ten ma prawo wypisać mandat za samo zastawienie drogi pożarowej, nawet jeśli nie doszło do pożaru?”** informuję, co następuje.

W art. 5 pkt 4 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589, Dz. U. z 2010 r., Nr 98, poz. 625), wprowadzono istotne zmiany w ustawie – Kodeks wykroczeń, rozszerzając znacznie dotychczasowy katalog wykroczeń, opisany w art. 82 tej ustawy. Znowelizowany przepis obejmuje kilka katalogów wykroczeń¹ czynów zabronionych (**art. 82 § 1, § 3-5 i § 6**) w zakresie ochrony przeciwpożarowej,

2) czynów obowiązkowych właściciela (zarządcy) budynku, obiektu budowlanego i terenu (art. 82 § 2), w zakresie ochrony przeciwpożarowej,

3) czynów obowiązkowych na wypadek powstania pożaru (art. 82a § 1-2)

4) wykroczenia w zakresie utrudniania lub uniemożliwienia przeprowadzenia czynności kontrolno-rozpoznawczych z zakresu ochrony przeciwpożarowej (**art. 82a § 3**).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykroczeń, za które funkcjonariusze pożarnictwa pełniący służbę w Państwowej Straży Pożarnej są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, oraz warunków i sposobu wydawania upoważnień (Dz. U. Nr 87, poz. 491), rozszerza strażakom uprawnienie do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego z dotychczasowego art. 82 § 1 na art. 82 § 1-5 oraz art. 82a § 3 ustawy kodeks wykroczeń, co zaznaczono w powyższym wyliczeniu wyłączeniem.

W katalogu wykroczeń, za które strażacy mogą nakładać grzywny w drodze mandatu karnego, znajduje się art. 82 § 2 pkt 6 ustawy – Kodeks wykroczeń, który stanowi:

„Art. 82 § 2 Kto, będąc obowiązany na podstawie przepisów o ochronie przeciwpożarowej do zapewnienia warunków ochrony przeciwpożarowej obiektu lub terenu, nie dopełnia obowiązków polegających na: (...)

6) utrzymaniu dróg pożarowych w stanie umożliwiającym wykorzystanie tych dróg przez pojazdy jednostek ochrony przeciwpożarowej,

podlega karze aresztu, grzywny albo karze nagany.”

Jak wynika z treści ww. przepisu, **odnosi się on do osoby, zobowiązanej do utrzymywania drogi pożarowej w odpowiednim stanie.** Poprzez ten stan należy rozumieć parametry w zakresie szerokości i nośności drogi pożarowej, zadrzewienia w sąsiedztwie drogi oraz jej odpowiedniego oznakowania (znakami informacyjnymi z zakresu ochrony przeciwpożarowej) i odpowiednimi znakami zakazu, określonymi w rozporządzeniu Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. Nr 170, poz. 1393 z późn. zm.). W tym zakresie organy Państwowej Straży Pożarnej mają prawo do egzekwowania obowiązków w trybie postępowania administracyjnego, a uprawnieni strażacy do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego. Natomiast nie mieści się w tym możliwość nakładania mandatów na kierowców blokujących swoimi pojazdami drogi pożarowe.

Organami uprawnionymi do karania kierowców zastawiających swoimi pojazdami drogi pożarowe lub wjazdy na nie, są Policja (ustawowe uprawnienie do nakładania mandatów za wszelkie wykroczenia) oraz inne służby porządkowe, uprawnione z mocy ustaw lub aktów prawa miejscowego. Podstawą do nałożenia mandatu jest niestosowanie się do znaków zakazu, stanowiących oznaczenie dróg pożarowych.

Zatem to nie strażak, lecz policjant lub strażnik gminny (miejski) może ukarać za zastawianie drogi pożarowej zaparkowanym pojazdem, nawet jeśli nie doszło do pożaru.

Osobną kwestią pozostaje utrudnianie działań ratowniczych oraz odmowa wykonania polecenia przez kierującego akcją ratowniczą (art. 82a § 1 i 2 ustawy – Kodeks wykroczeń), co mieści się poza możliwościami nakładania mandatów przez strażaków. Racjonalne przesłanki ku temu wynikają z doświadczeń przy akcjach ratowniczo-gaśniczych, gdzie po prostu nie ma czasu na prowadzenie przez strażaków nawet najprostszycch czynności mandatowych, gdyż ważniejsze są czynności ratownicze, natomiast po akcji jest zwykle po sprawie. Utrudnienia w akcji i brak reakcji na polecenia kierującego akcją to wykroczenia typowo porządkowe. Nawet w przypadku, gdy dowódca akcji napotka na jakieś trudności, musi zająć się przede wszystkim dalszymi czynnościami ratowniczymi, nie zaś ustalaniem winnych. Jego podstawowym obowiązkiem w takiej sytuacji jest wypracowanie optymalnego rozwiązania problemu, to jest znalezienie szybkiego wyjścia z sytuacji, pozwalającego na dalsze prowadzenie specjalistycznych działań ratowniczych. Ponadto może nastąpić konieczność używania przymusu bezpośredniego wobec osób utrudniających prowadzenie akcji, łącznie z obezwładnieniem, aresztowaniem czy ograniczeniem wolności. Z tego uprawnienia Państwowa Straż Pożarna korzysta pośrednio, przy pomocy Policji, na mocy art. 20 § 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 Nr 229, poz. 1954 z późn. zm.): „(...) w przypadkach określonych szczególnymi przepisami jako organ egzekucyjny w zakresie egzekucji administracyjnej obowiązków o charakterze niepieniężnym działa (...) organ straży pożarnej kierujący akcją ratowniczą (...). W okolicznościach akcji ratowniczej należy przez to rozumieć przymus bezpośredni, do którego organ Państwowej Straży Pożarnej przystępuje we współpracy z Policją. W związku z powyższym Państwa Straż Pożarna musi i chce polegać na służbach, które są ściśle porządkowymi w powszechnie rozumianym sensie i mają prawo do używania środków przymusu bezpośredniego, łącznie z użyciem siły fizycznej i obezwładnienia wobec stawiających opór. Zatem w sytuacji pożaru właściciele pojazdów zaparkowanych na drogach pożarowych muszą się liczyć nie tylko z nałożeniem grzywny w drodze mandatu karnego przez Policję (ewentualnie Straż Gminną/Miejską) za utrudnienie akcji ratowniczej, lecz również poniesieniem kosztów odholowania pojazdów bądź ich naprawy w wyniku

uszkodzeń w czasie akcji ratowniczo-gaśniczej, w której przeszkadzały. W skrócie można powiedzieć, że w tak czytelnej sytuacji prawnej, jaką stwarzają obecne przepisy ustawy – Kodeks wykroczeń (stanowiącej przecież tylko uzupełniający akt prawny do przepisów przeciwpożarowych), pojazdy zastawiające oznakowaną drogę pożarową wiodącą do pożaru, będą traktowane jak każda przeszkoda na drodze straży pożarnej, np. jak zwalone drzewo, a ich właściciele, w przypadku wykazania utrudnienia w prowadzeniu akcji, mogą być ponadto pociągnięci przez prokuratora do odpowiedzialności za powiększenie strat pożarowych. Mandat jest w takiej sytuacji zwyczajną, mało kosztową formalnością.

Dodać do tego należy, że w sensie ogólnym za wykroczenia z zakresu ochrony przeciwpożarowej można udzielać kary nagany, grzywny (mandatu), aresztu lub ograniczenia wolności. Strażacy są uprawnieni do stosowania kary nagany i grzywny. Pozostałe kary stosują uprawnione do tego służby: z urzędu lub na wniosek strażaków.

Paweł Rochala